

گیلان شهرها

راهنمای شناخت شهرستان‌های گیلان

نیما فریدمجتهدی / حامد میرزائزادموحد

www.ketab.ir

نشرها

راهنمای شناخت شهرستان های گیلان نیما فریدمجتهدی هادی میرزائاد، مؤلف

سرشناسه : فریدمجتهدی نیما، ۳۶۰ -
عنوان و پدیدآور : گیلان شهرها : شناخت شهرستان های گیلان /
نیما فریدمجتهدی، هادی میرزائاد مؤلف؛
[به سفارش حوزه هنری گیلان]؛
مشخصات نشر : رشت: فرهنگ ایلیا، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری : ۲۰۸ص: مصور (رنگی)، نقشه، عکس.
شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۰۶۸۱-۰۰-۰
عنوان دیگر : راهنمای شناخت شهرستان های گیلان.
موضوع : گیلان
موضوع : Gilan (Iran: Province)
شناسه افزوده : میرزائاد مؤلف، هادی، ۱۳۵۲ -
ردمبندی کنگره : DSR۲۰۴۹
ردمبندی دیویی : ۹۵۵/۲۳
شماره کتابشناسی ملی : ۶۱۴۲۹۷۷

چاپ نخست: ۱۳۹۹
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
صفحه آرای: مهیار پرچلم
ترجمه انگلیسی: رخساره خلیلزاده
سعید خانجانی نژاد
ترجمه روسی: سامان کتابچی
مسعود حقانی
شماره ی نشر: ۷۸۰
آماده سازی: کارگاه نشر فرهنگ ایلیا
نشر فرهنگ ایلیا رشت. خیابان آزادگان
جنب دبیرستان دکتر بهشتی
خیابان حاتم، شماره ۴۹
تلفن: ۰۱۳- ۳۳۳۴۴۷۳۲ ۳۳۳۴۴۷۳۳
www.nashreilia.com
nashre.farhange.ilia ©

پیشگفتار

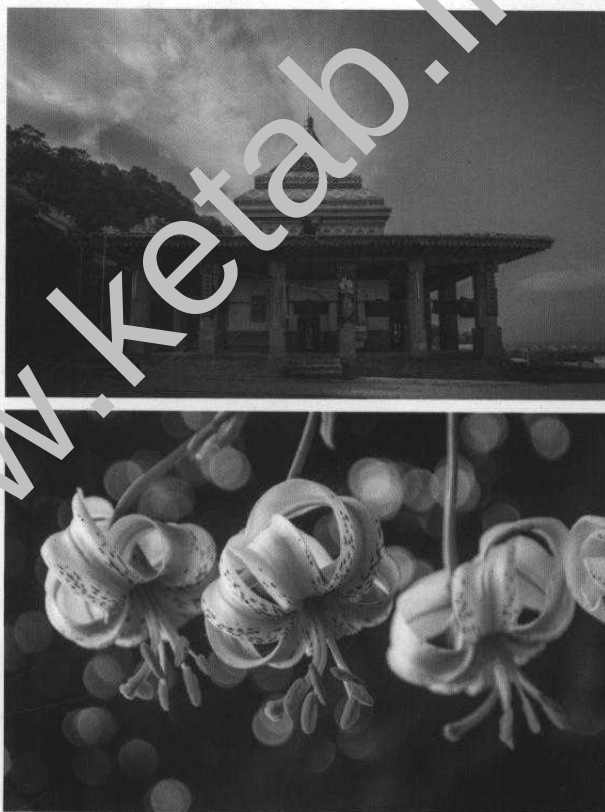
گیلان یکی از استان‌های شمالی ایران است. این استان در جوار مرزهای بین‌المللی و یکی از سه استان ساحلی شمالی ایران است که از شرق با مازندران، از جنوب با استان قزوین، از جنوب‌غربی با استان زنجان و از غرب با استان اردبیل هم‌مرز است. بخش بزرگی از مرزهای شمالی گیلان راه دریای کاسپین در بر می‌گیرد که به‌همین سبب این استان با کشورهای روسیه، آذربایجان، قزاقستان و ترکمنستان دارای مرزهای دریایی و بین‌المللی است. در بخش کوچکی از مرزهای شمالی، استان گیلان با جمهوری آذربایجان از طریق خشکی هم‌مرز است که به‌دلیل اروپایی بودن این کشور، این موضوع از اهمیت به‌سزایی برخوردار است.

استان گیلان دارای ۱۶ شهرستان، ۴۳ بخش، ۱۰۹ دهستان، ۵۲ شهر و ۲۹۲۱ آبادی است و مساحت آن ۱۴۰۴۴ کیلومتر مربع است. مطابق آخرین سرشماری جمعیت در سال ۱۳۹۵، جمعیت آن ۲,۰۳۵,۶۹۶ نفر است. از این تعداد، ۱,۳۰۶,۶۲۰ نفر در نقاط شهری (۶۳ درصد) و ۷۲۹,۰۷۶ نفر در نقاط روستایی (۳۷ درصد) ساکن هستند. شهر رشت مرکز استان گیلان است و جمعیت آن ۹۵۱,۶۳۹ نفر است.

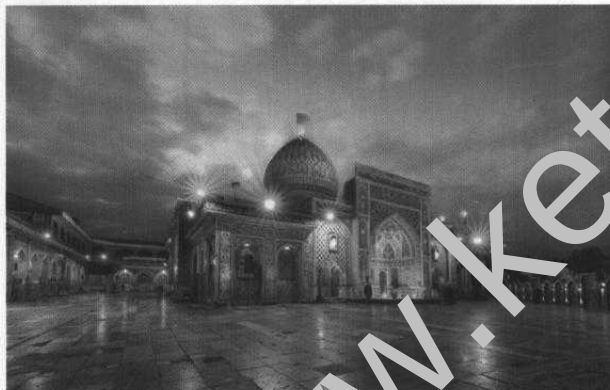
جغرافیای طبیعی این استان به دلیل وجود واحدهای جغرافیایی گوناگون، از جمله، ساحل، جلگه، کوهپایه، کوهستان و دشت شرایط خاص و منحصر به خود را دارد. گیلان با وجود وسعت کم خود، یکی از متنوع‌ترین آب‌وهوای ایران را دارا است، به‌طوری که بالغ بر ۱۱ گونهٔ آب‌وهوایی را در خود جای داده‌است. این شرایط سبب شکل‌گیری مناظر و چشم‌اندازهای جغرافیایی و بوم‌شناختی متنوعی در این استان شده‌است. به‌واسطهٔ وجود پدیدهٔ شاخص باد منجیل، استان گیلان نخستین منطقه در کشور است که در آن نیروگاه بادی احداث شده است. از مناظر و بوم‌سازگان نیمه‌بیابانی در جنوب تا مناظر جنگل‌های برگ‌ریز معتدله در دامنه‌های البرز و جلگه‌های شمالی را می‌توان در این استان یافت. رشته‌کوه البرز و دریای کاسپین دو عنصر اصلی ساختار جغرافیای استان را شکل می‌دهد؛ کاسپین، بزرگ‌ترین دریاچهٔ جهان و رشته‌کوه‌های البرز به‌عنوان سلسله‌جبال جوان با چشم‌اندازهای پرابهت.

رشته‌کوه‌های البرز و تالش با ده‌ها قلّه بالای ۳۰۰۰ متر، به تنوع چشم‌اندازهای کوهستانی این استان افزوده است. از جملهٔ این قلّه‌ها می‌توان از سُمَامُوس با ارتفاع ۳۷۰۳ متر، خُرم‌دشت ۳۲۹۵، بُزاین ۳۲۶۷، بَعْرُو ۳۲۲۲، شاه‌معلم ۳۰۶۸، تیلار ۲۸۹۰، پُشته‌کوه ۲۸۳۶، آسمان‌کوه ۲۸۶۰، درفک ۲۷۱۴ و اسپیناس ۱۹۳۰ متر نام برد. در استان گیلان ۸۰۹۶۹۸ جنگل و مرتع وجود دارد، وجود ۹ تالاب عمده، از دیگر مزیت‌های طبیعی این استان است. از این میان، تالاب‌های انزلی، به باق‌ماق، کلایه تالاب‌های بین‌المللی هستند. بود نخستین پارک ملی دریا-خشکی را چهار اثر ملی در استان گیلان، خودخواهی دیگر بر ارزش ذاتی طبیعت استان گیلان است؛ وجود گونهٔ ارزشمند سوسن چلچراغ، به‌عنوان یکی از آثار طبیعی ملی، نمونه‌ای از این دست

است. در استان گیلان تعداد ۲۱۶۰ آب‌بندان ثبت شده وجود دارد که مساحتی حدود ۸۳۵۳/۱۶ هکتار را دربردارد. بارش مناسب و کوهساران مرتفع، سبب شده این استان دارای ۱۶۰۰۷ رشته چشمه باشد. فراوانی تعداد رودهای استان گیلان، باتوجه به وسعت، یک رکورد محسوب می‌شود؛ وجود ۵۴ حوضه رودخانه مورد پایش، نشان از این مسئله دارد. از رودخانه‌های عمده این استان می‌توان از سفیدرود، پل‌رود، کرگان‌رود، شفارود، ناورود، امام‌زاده‌ابراهیم و سلمان‌رود نام برد.

علاوه بر استعدادهای طبیعی ذکر شده، این استان از لحاظ شرایط اقتصادی و سیاسی توانمندی‌های مطلوبی دارد. استان گیلان از متراکم‌ترین نواحی جمعیتی ایران بعد از استان تهران و البرز است. قرار گرفتن در مسیر کریدور شمال-جنوب، وجود بزرگ‌ترین بندر جنوبی دریای خلیج فارس، راه‌های ارتباطی گسترده، فرودگاه و راه‌آهن، در همراهی با شرایط اقتصادی منطقه ویژه اقتصادی بندرانزلی، شرایط مساعدی را برای توسعه فعالیت‌های اقتصادی فراهم آورده است. استان گیلان موقعیت ارتباطی میان

استان‌های شمال شرقی و شمال غربی را فراهم می‌کند و یکی از متراکم‌ترین شبکه‌های راه‌های کشور را دارد. استان گیلان دارای دو گمرک به نام‌ها بندرانزلی و آستارا است. نزدیکی به تهران، یکی از مزیت‌های مهم استان گیلان است که با توجه به وجود مرز بین‌المللی، نزدیک‌ترین خروجی زمینی ایران به پایتخت است. همین مسئله تا مدت‌هایی مدید، دلیل توجه پادشاهان قاجار و تجار بین‌المللی بود.

تنوع محصولات کشاورزی استان از میوه‌های گرمسیری تا سردسیری، از دیگر پتانسیل‌ها و جذابیت‌های این استان است. به‌ویژه این‌که این استان در تولید حجمی برخی از این محصولات جایگاهی شاخص و گاه منحصربه‌فرد دارد؛ محصولاتی چون برنج، چای، مرکبات. استان گیلان به‌دلیل تنوع آب‌وهوایی امروزه تولیدکننده ۴۰

محصول باغی است. در میان این ۴۰ محصول از زرشک و زالزالک تا مرکبات، موز و انار را می‌توان یافت. علاوه بر این که این تنوع در زمینه محصولات زراعی هم قابل مشاهده است؛ از برنج به عنوان یکی از محصولات مهم استان تا هندوانه، توتون و... در مجموع ۳۴ نوع محصول زراعی در گیلان کشت و برداشت می‌شود.

صیدماهی یکی از دیگر ویژگی‌های گیلان است. بخش بزرگی از محصول دریایی شمال ایران، به این استان تعلق دارد. به‌ویژه وجود پنج گونه ماهی خاویاری، و یکی از ارزشمندترین گونه‌های دریای کاسپین، ماهی آزاد، ارزش صنعت شیلات در این استان را بالا برده است. گیلان یکی از مهم‌ترین جایگاه‌های تولید خاویار در ایران است. در استان گیلان ۵۱ تعاونی صیادی مشغول به کار هستند؛ علاوه بر این که تعداد ۵۰۳۹ استخر پرورش ماهی گرم‌آبی و سردآبی با مجموع مساحت ۸۹۴۱۴۷۰۰ مترمربع در این استان مشغول به فعالیت هستند. گیلان در سال ۱۳۹۴، ۶۳۹۴۹ تن تولید ماهی داشته است، علاوه بر این که در مزرعه‌های پرورش ماهی، ۴۹۹۹۹ تن ماهی پرورش داده شده است.

استان گیلان دارای ۱۱۰ معدن است؛ مجموعه‌ای از معادن از جمله سنگ آهک، سنگ لاشه، سنگ نما، زغال سنگ، میکا، خاک نسوز، مارن آهکی، خاک سیلتی، سیلیس، صدف دریایی، شن و ماسه کوهی، سرب و روی. تعداد واحدهای تحت نظر سازمان صنعت، معدن و تجارت ۱۰۲ واحد و ۵۶۸ تعاونی فعال یا در دست اجرا است. در استان گیلان ۸۵۹۵۸ واحد صنفی مشغول به فعالیت هستند.

در زمینه تاریخی، وجود جاذبه‌های تاریخی، شهرک ماسوله، دژ قلعه رودخان، غار دربند رشی (به عنوان قدیمی‌ترین استقرارگاه انسان در فلات ایران)، بقعه شریانی و... از جمله جاذبه‌های تاریخی دیگر، نشان از بستر مساعد باستانی- تاریخی این استان به‌ویژه در زمینه گردشگری- تاریخی دارد. در استان گیلان ۹۷۸ اثر ملی ثبت شده است. وجود محوطه باستانی مارلیک یکی از نمادهای شاخص بودن جایگاه باستان‌شناختی این بخش از سرزمین ایران است.

